

2. aprillil kutsus Kohtla-Järve 8. 8-klassiline kool oma endisi õpilasi ja õpetajaid jälle Kohtla-Nõmmele traditsioonilisele viilistlaskokkutulekule. Seekordsele üritusele lisab sära kooli 200. juubeli tähistamine.

Esmakordselt mainitakse Jõhvi kihelkonna külakoole nimega pastor P. Kochi aruandes konsistooriumile 31. detsembril 1788. Tegemist ei ole asutamistähajaga. Nii mõnigi neist tegutses juba varem. Näiteks 1780. aastal kirjutas P. Kochi isa pastor J. C. Koch, et maa koolid on asutatud suuremates külates, ühtegi neist konkreetselt nimetamata. Samuti leidub kirikumeetrikas üksikuid koolmeistrite nimesid varasemast perioodist, mis lubavad oletada koolidegi olemasolu.

Kohtla kool on üks neist, kellele arhiivid seni võlgu on jäänud. Jõhvi koguduse meetrika raamat kinnitab, et juunis 1783. aastal suri Kohtla koolmeister Jüri 49-aastasena. Tema asemele astus Mihkel, kes õpetas veel XIX sajandi algulgi. Kooli 1788. aastast varasemat mainimist pole aga seni õnnestunud leida.

Suulise pärimuse andmeil rajati esimene kool mõisa juurde ja mõisakoolina, õpetajateks aga olid mõisakirjutaja ning puusepp. Hiljemalt 1830. aastatest alates asus koolimaja Kohtla külas (praegu Vanaküla) Kohtla-Sompa teest põhja pool. Õpetajaks oli sel ajal Tudulinast pärit ja sealselt vennastekoguduse hoolekandjalt Fischerilt hariduse saanud Andres Über, kes pidas mõisas veel kangru ametit. Õpilaste hulgas tunti teda rohkem «onu Überina».

1862. aastal alustas Kohtlas koolmeistritööd Vaimastveres sündinud ja Laiusel kihelkonnakooli lõpetanud Jaan Kruus, kelle ametit jätkas hiljem tema poeg Johhannes.

Õpilaste arv ulatus sel perioodil 105-ni ning oli korduvalt suurim kogu kihelkonnas. Kasutada olnud rehetare väikseuse tõttu kerkis üles eraldi koolimaja ehitamise vajadus. Ehituskulud kandis Kohtla mõisa omanik krahv Stackelberg. Pidulik avamine toimus 5. detsembril 1778. Pärast vahepealset põlemist avati maja 1882. aastal uuesti.

Tolleaegne koolihoone kujutas endast õlgkatusega palkmaja. Keskel paiknesid väike esik ja köök, paremal kooliõpetaja tuba ning vasakul pikkade pinkide ja laudadega klassituba, kus asusid kantseel, krahv Stackelbergi ostetud 600-rublane orel, gloobus ning maakaart.

Õppeaineteks olid katekismus, piibllilood, lugemine, rehkendamine, kirjatöö ja laulmine. Eraldi hinnati veel elukombeid, korraspidamist, tähelepanemist ja õppimise hoolt. Kasutati viiepallist hindamissüsteemi.

Peamiseks karistuseks üleanetuste eest oli põlvili nurka hernestele panek. Poistel olnud püksisääres varuks labakinnas, mis nihutati karistuse ajaks põlve alla. Suurematele võrukaeltele anti kooli rehe all ka vitsu.

Kooli käisid kontrollimas kirkuõpetaja ja krahv. Esimene kord aastas, teine tihedamini.

EILSEST JA TÄNASEST

Õpetuse tase tõusis märgatavalt 1898. aastal tööle asunud Eduard Pärniku ajal (mõrvati 1945. aastal bandiitide poolt, kui töötas külavolinikuna Kijiklas), kes täiendavalt harilikule programmile valmistas lapsi ette Jõhvi ministeeriumikooli astumiseks.

1919. aastal muudeti senine vallakool neljaklassiliseks Kohtla algkooliks. Jälle kimbutas ruuminappus ja pärast Kohtla mõisa jagamist 1921. aastal alustas tolaaegne koolijuhataja Abel Koppel võitlust mõisa härrastemaja koolile andmise eest. Mitmed koolijuhatajad jõudsid vahetuda ning kool 1930. aastal kuueklassiliseks muutuda, enne kui 1932. aastal ümberkolimine teoks sai.

Kohtla algkool 1932. a.

1923. aastal ilmus kooli esimene naisõpetaja. Abel Koppeli haigestumise tõttu asendas teda abikaasa Elviine, kes õpilastele väga meeldis. Kutsetunnistuse puudumise tõttu pidi ta 1927. aastal siiski ametist loobuma. Asemele tuli Salme Grüstam.

Seoses nõukogude võimu kehtestamisega kasvas järsult õpilaste arv, mis 1941. aastal jõudis 176-ni. Rajati pioneeriorganisatsioon. Esimeseks vanempioneerijuhiks sai Erika Lilleoru (Gusseva). Kooli eesotsas seisis sel perioodil Aleksander Asi.

Sõjas hävisid mõlemad koolimajad. 17 aastat töötas kool barakis, kuigi vahepeal muutu ti seitsmeklassiliseks ning lisandus vene osa. Alles 1960. aastal

valmis uus ajakohane koolimaja, milles asutakse tänini.

Kooli komsomoliorganisatsiooni ajalugu algab 1949. aastaga. Esimeseks sekretäriks valiti Ilmar Milder, kelle nime kannab praegu kooli pioneerimalev.

Hoogu sai isetegevus. Osaletud on kõigil pärastõjaaegsetel laulu- ja rahvatantsupidudel, kusjuures enamasti mitme õpilaskollektiiviga. Alla ei jää ka õpetajad, kes linna taidlusülevaatusel ikka tunnustust on pälvinud.

Läbi aegade on lugu peetud spordist, mida kinnitavad sellised tuntud nimed nagu Berliini olümpiamängudel osalenud Reginald Suuban-Uba, NSV Liidu 1978. aasta meister maadluses Avo Talpas, maletaja Lembit Oll jt. Pärast Kohtla kaevanduse suusaraja valmimist 1983. aastal spetsialiseeruti peamiselt suusatamisele, milles ollakse edukam paljudest keskkoolidestki. 1972. aastal valmis lastevanemate, laste ja õpetajate ühiste jõududega kooli staadion.

Kooli lõpetanud võib leida õppejõududena mitmest vabariigi kõrgkoolist. Paljud töötavad õpetajatena, seejuures ka oma endises kodukoolis.

Pole karta, et ajaloomälu Kohtla-Järve 8. 8-klassilisest koolist kaduma hakkaks. 1984. aastal avati varem kogutud koduloolisel materjalil põhinev nn. mälestuste tuba, pidevalt töötab kodulooring, kes olemasolevaid materjale jõudsalt täiendab. Viilistlaspäevade traditsioon ulatub aga juba 1938. aastasse.

Vallo REIMAA,
õppealajuhataja

Aksel MIHKELSONI foto